

Mūri krituši. Laukums nav ieņemts

08.05.2010.

Autors: ILZE RŪTENBERGA-BĒRZIŅA.

Šī nedēļa Latvijā aizritējusi svētku gaisotnē – svinīgos pasākumos un tautai vienojoties kopīgās dziesmās krastmalā, atzīmēti 20 gadi, kopš pieņemta deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu. Vai šie gadi mums nesuši to, uz ko cerējām, cīnoties par neatkarību, kuras iespējamību apliecināja 1989. gadā kritušais Berlīnes mūris? Atbildes uz šo jautājumu diskusiju ciklā "Par Eiropu pie kafijas tases" meklēja filozofs Igors Šuvajevs, filozofijas doktore Maija Kūle, 9. Saeimas deputāts Boriss Cilevičs, kā arī komentētājs Askolds Rodins.

Cīņa par neatkarību Latvijas iedzīvotājus vienoja, iedvesmoja un padarīja par vērā ņemamu spēku. Iecere izdevās un par atgūto brīvību visi liksmoja. Taču tad sekoja laiks pēc neatkarības atgūšanas. Un tieši tajā, pēc diskusijas dalībnieku domām, vilšanos piedzīvoja visvairāk cilvēku.

Askolds Rodins (attēlā) ir pārliecināts – krituši ir ārējie mūri – mums ir brīvas pārvietošanās un domāšanas iespējas. "Taču cilvēku galvās joprojām pastāv mūri, kuriem netiekam pāri arī pēc iestāšanās Eiropas Savienībā," norāda A. Rodins. "Interesants fakts atklājās, veicot sabiedrības viedokļa izpēti pirms iestāšanās ES. Vislielāko pretestību, baidoties zaudēt savu vecāku lauku īpašumus, izrādīja lielo pilsētu pensionāres ar augstāko izglītību. Arī šobrīd, sešus gadus pēc iestāšanās ES, statistika liecina – dalībai ES nav nemaz tik daudz piekritēju. Tas liecina, ka joprojām pastāv iekšējie mūri un ne tikai jaunajās, bet arī vecajās dalībvalstīs ir šāda situācija," norāda A. Rodins. Viņš gan atzīst: zināmi uzlabojumi tomēr ir vērojami – pamazām sākot zust spriedelēšana par to, ka ES tā pati PSRS vien ir. "Taču, ja kādam kas nepatīk, joprojām dzirdam – tas jau tur, tajā centrā, tiek lemts," piebilst A. Rodins.

Tikmēr 9. Saeimas deputāts Boriss Cilevičs (attēlā) norāda – pēc neatkarības atgūšanas nākamais lielais mērķis bija iestāšanās ES. Taču sešu gadu laikā daudzi tajā ir vilušies.

B. Cilevičs: "Piedzīvotā vilšanās ir normāls, dabisks process, un tā tam vajadzēja būt. Neatkarības atgūšanas laikā vēroto vienotību ilgstoši saglabāt nebija iespējams, jo Tautas fronte apvienoja visdažādākos cilvēkus. Turklāt vai bija skaidra vīzija, ko tad mēs īsti gribam PSRS vietā? Nebija. Tādēļ sekoja vilšanās par brīvo Latviju. Tas pats notika ar iestāšanos ES – mēs īsti nezinājām, ko gribam un ko saņemsim no dalības tajā. Vilšanos nepiedzīvoja tie, kas no ES vēlējās saņemt pārvietošanās brīvību. Viņi to saņēma, un es domāju, ka lielākā daļa šo cilvēku jau sen strādā un dzīvo ārzemēs, nevis Latvijā. Tie, kas tomēr neaizbrauca, visticamāk, gaidīja

kaut ko vairāk, piemēram, cerēja tepat Latvijā dzīvot lielākā komfortā un saņemt lielāku algu. Taču to mēs nedabūjam."

Laiku pēc neatkarības atgūšanas B. Cilevičs raksturo kā divu romantisku ilūziju periodu. Pirmais: tirgus romantisms, kad visi bija pārliecināti – tirgus ekonomika aizstās ačgārno PSRS plānveida ekonomiku un viss nostāsies savās vietās. Taču tā nebija, jo izrādījās, ka tirgus ir jāregulē, koordinējot kaut vai sociālo politiku. Otrais: demokrātijas romantisms. Lai gan tagad ir iespējas brīvi izvēlēties, par ko balsot vēlēšanās, ik reizi cilvēki ir aizvien neapmierinātāki ar tiem, kurus ievēl. "Iedzīvotāji saka – nav īsti skaidrs, kā rodas šie cilvēki, kuri pārvalda valsti. Taču mēs paši viņus ievēlam. Tā ir mūsu problēma, ka pakļaujamies manipulācijām un PR tehnoloģijām. Lai baudītu brīvā tirgus un arī demokrātijas augļus, šos procesus jāprot piemērot un regulēt," uzskata B. Cilevičs.

Savukārt filozofijas doktore Maija Kūle (attēlā) uzskata – visi tie mūri, kas mūs ierobežoja pirms 20 gadiem, ir krituši. Vienīgi iegūtais laukums nav ieņemts. "Lai gan esmu ļoti kritiska pret Eiropas mūsdienu modernajām vērtībām, kuras veicina patērētāju kultūras veidošanos, tāpat morāles un politikas samudzinātajām attiecībām, es tomēr joprojām esmu pārliecināta – ES ir viena milzu vērtība. Cilvēka tiesības. Ar to es domāju ES cīņu par indivīda tiesību ievērošanu attiecībās ar valsti un sistēmu." Runājot par ieguvumiem no dalības ES, M. Kūle ir pārliecināta – to būtu daudz vairāk, ja vien Latvija mācētu un spētu aktīvāk strādāt tieši Briseles varas gaitēnos, kā to dara somi vai igauņi.